

3. TEHLIARSKE SUROVINY / BRICK CLAYS

Pod pojmom **tehliarske suroviny** rozumieme horniny, resp. ich zvetraniny použiteľné na výrobu tehál v prírodnom stave alebo po úprave. Najčastejšie sa na tento účel používajú spraše, sprašové hliny, íly, ílovce, slieňovce a bridlice. Podľa vzniku môžeme tehliarske suroviny rozdeliť na reziduálne (eluválne hliny) a sedimentárne (spraše, sprašové hliny, íly, ílovce a bridlice). Tehliarska výrobná hmota má dve hlavné zložky: plastickú a ostriacu, ktoré sú zastúpené buď priamo v základnej surovine, alebo sa optimálna zmes získava miešaním rozličných surovín – rozlíšujeme surovinu základnú (prevažujúcu v zložení zmesi) a korekčnú (doplnkovú, upravujúcu vlastnosti zmesi na potrebnú úroveň). Škodlivinami v tehliarskych surovinách sú karbonáty, sadrovec, úlomky hornín, organické látky a pod.

Tehliarske suroviny sa používajú v stavebníctve na výrobu rôznych druhov tehál, krytín, dlaždíc, tehliarskej drviny (antuka) a pod.

Čiastočne sa recykluje stavebná sutina, opakovane možno používať niektoré produkty tehliarskej výroby: tehly, krytiny, tvárnice a pod. Pri výrobe klasických tehliarskych produktov za tehliarske suroviny neexistuje náhrada. Tehly a iné produkty je však možné vyrábať aj z iných prírodných alebo umelých materiálov. Prímesou do pracovných zmesí na výrobu tehliarskych výrobkov môžu byť troska a popol z elektrární, vápno, prachový hliník, umelé kamenivo, odpad z odkalísk a iné.

3.1. Surovinové zdroje SR / Mineral resources

Na Slovensku sú ložiská tehliarskych surovín zastúpené najmä v kvartérnych formáciách, vyskytujú sa vo výplniach neogénnych panví, v centrálnokarpatskom paleogéne a vo flyšovom pásme.

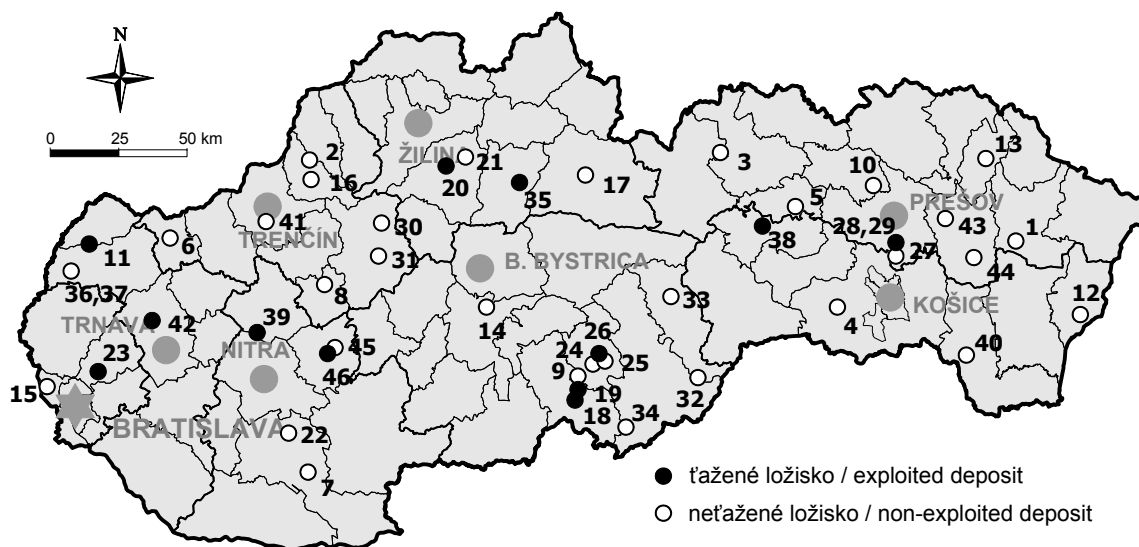
- Tehliarske suroviny kvartérnych ložísk sú tvorené prevažne sprašami a sprašovými hlinami a vo väčšine prípadov majú veľmi dobré technologické parametre (Boleráz, Gbelce a i.). Kvalitné bezuhličitanové sprašové hliny s obsahom ílových minerálov okolo 35 % sa nachádzajú na ložisku Trenčianska Turná a sú vhodné na výrobu náročných tenkostenných výrobkov.
- Vo Viedenskej panve (Devínska Nová Ves) sa pre tehliarsku výrobu ťažia vápnené, slabo piesčité morské íly vrchného bádenu. V Podunajskej nížine (Pezinok, Zlaté Moravce) sa využívajú najmä panónske vápnené polyminerálne íly s premenlivým obsahom piesčitej frakcie. Vysoko kvalitnou surovinou s priaznivým minerálnym zložením (kaolinit s prímesou illitu) sú sladkovodné íly poltárskej formácie (pont) v Lučenskej kotline (Poltár – Dráhy, Zelené). V Turčianskej kotline sa v súčasnosti ťaží ložisko Martin.
- V centrálnokarpatskom paleogéne sú vhodnou tehliarskou surovinou eocénne slienité bridlice illitového typu s prímesou kaolinitu (Ružomberok, Liptovská Ondrášová).
- Paleogénne ílovce magurskej jednotky flyšového pásma predstavujú menej kvalitnú surovinu, ktorá sa v súčasnosti nevyužíva.

Brick clay deposits occur in the Quaternary formations, Neogene basins and Paleogene formations of the Inner Carpathians and the flysh belt.

- *Quaternary deposits are formed predominantly by loesses and loams of suitable technological properties (deposits Boleráz, Gbelce, Trenčianska Turná a. o.).*
- *Neogene deposits situated in the Vienna basin (Devínska Nová Ves deposit) and Danube basin (Pezinok and Zlaté Moravce deposits) are composed of calcareous and sand marine clays. Suitable brick clays occur also in the Poltár formation of the Lučenec fold (Poltár – Dráhy and Zelené deposits). Brick material is composed mostly of kaolinite and illite.*
- *Eocene marl schists with kaolinite admixture are used as brick material on deposits Ružomberok and Liptovská Ondrášová.*
- *Paleogene claystones of the flysh belt (Humenné deposit) represents brick material of the minor importance, used only occasionally in regions where suitable materials are not available.*

3.2. Evidované ložiská SR / Registered deposits

TEHLIARSKE SUROVINY / BRICK CLAYS

1. Humenné	13. Tisinec	25. Poltár – Dráhy	37. Borský Jur – Z časť
2. Tuchyňa - Pruské	14. Zvolen	26. Zelené	38. Smižany – Sp.N.Ves
3. Spišská Belá	15. Devínska Nová Ves	27. Drienov	39. Preseľany
4. Jasov	16. Ilava	28. Močarmany	40. Lastovce
5. Spišské Podhradie	17. Liptovská Ondrašová	29. Močarmany I	41. Trenčianska Turná
6. Myjava	18. Lučenec II – Fabianka	30. Nitrianske Pravno	42. Boleráz
7. Semerovo	19. Vidiná – Halier	31. Prievidza	43. Bystre
8. Partizánske	20. Martin	32. Behynce	44. Čemerné
9. Kalinovo I – Mier	21. Turčianska Štiavnička	33. Mokrá Lúka – Revúca	45. Machulince
10. Sabinov	22. Mojzesovo	34. Hajnáčka	46. Zlaté Moravce II
11. Gbely	23. Pezinok	35. Ružomberok	
12. Krčava	24. Breznička – Červeň	36. Borský Jur – V časť	

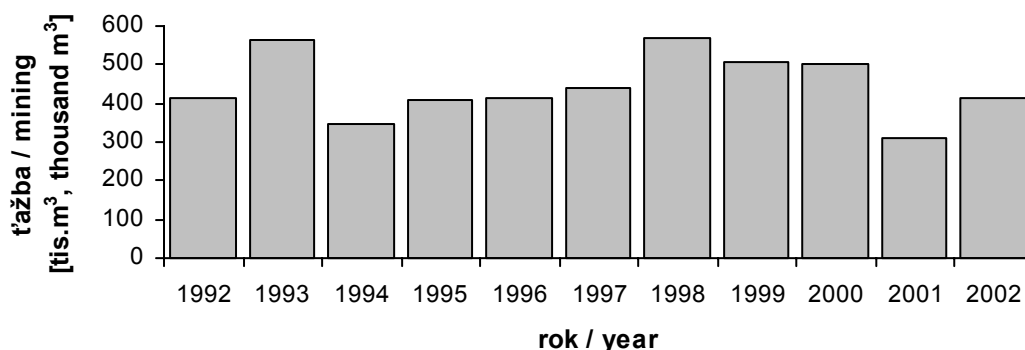
3.3. Zásoby a ťažba / Reserves and production data

TEHLIARSKE SUROVINY / BRICK CLAYS

Rok / Year	1998	1999	2000	2001	2002
Počet ložísk spolu / Number of deposits	77	75	74	75	46
– z toho ťažených / exploited	21	18	16	12	12
Zásoby spolu / Reserves total [tis. m³]	266 973	264 792	260 192	261 179	146 220
– bilančné / economic (Z-1 + Z-2)	155 514	161 145	158 485	158 579	92 135
– bilančné / economic (Z-3)	89 366	80 573	78 633	78 161	37 243
– nebilančné / potentially economic	22 093	23 074	23 074	24 439	16 842
Ťažba / Mining output [tis. m³]	571	507	500	308	413

Pozn.: 1 tis. m³ = 1,78 ktNote: Conversion to tons: 1 thousand m³ = 1.78 kt

ŤAŽBA TEHLIARSKYCH SUROVÍN / BRICK CLAYS MINING 1992 - 2002

3.4. Obchodná štatistika / Trade statistics

Tehliarske suroviny nie sú predmetom zahraničného obchodu SR, spotreba je krytá domácou ťažbou.

Colné sadzby:

Tehliarske suroviny sa v colnom sadzobníku neuvádzajú. Dovozy a vývoz častí tehliarskych surovín (ilov) sa môže vykazovať v položke colného sadzobníka 2508 40 – ostatné íly.

Brick clays are not object of Slovak foreign trade and demand is wholly satisfied by domestic production.

Customs tariff:

Brick clays are not stated in the Customs Tariff. Some import and export of brick clays can be accounted under the item 2508 40 (other clays).

3.5. Ťažobné organizácie v SR / Mining companies

IPEĽSKÉ TEHELNE, a. s., Lučenec;
JAŠIM, spol. s r. o., Drienovská Nová Ves;
PEZINSKÉ TEHELNE - Paneláreň, a. s., Pezinok;
SPIŠSKÁ TEHELŇA, spol. s r. o., Spišská Nová Ves;
STP, a. s., Žilina;

TEHELŇA Gbely, spol. s r. o., Gbely;
TEHELŇA MARTIN, a. s., Martin;
TEHELŇA Preseľany, spol. s r. o., Preseľany;
WIENERBERGER SLOVENSKÉ TEHELNE, spol. s r. o., Zlaté Moravce.

Pri ťažbe tehliarskych surovín bol v roku 2002 zaznamenaný nárast o 34 % oproti roku 2001. Takmer polovicu celkovej produkcie zabezpečuje spoločnosť **Wienerberger Slovenské tehelne, spol. s r. o., Zlaté Moravce**. Ďalší významní producenti sú **IPEĽSKÉ TEHELNE, a. s., Lučenec** a **PEZINSKÉ TEHELNE, a. s., Pezinok**. Tieto tri spoločnosti spolu zabezpečovali v roku 2002 takmer 80 % ťažby tehliarskych surovín na Slovensku.

*Total brick clays production recorded growth by 34 % in 2002. Almost one half share on the total production has company **WIENERBERGER Slovenské tehelne, spol. s r. o., Zlaté Moravce**, leading company on Slovak brick and mason markets. Other major mining companies are **IPEĽSKÉ TEHELNE, a. s., Lučenec** and **PEZINSKÉ TEHELNE, a. s., Pezinok**. These three companies secured together nearly 80 % of brick clay production in 2002.*

3.6. Svetová výroba / World production

Ťažba tehliarskych surovín sa celosvetovo nesleduje. Ložiská tehliarskych surovín sa nachádzajú prakticky všade na svete, celkové zásoby sa celosvetovo nesumarizujú.

World production of brick clays is not monitored worldwide. World reserves of brick clays are not registered.

3.7. Ceny na svetovom a domácom trhu / World and domestic market prices

Tehliarske suroviny nie sú predmetom svetového obchodu.

Brick clays are not object of the world market.